

บรรณานุกรม

หนังสือ

กระทรวงธรรมการ. ปทานุกรม. พระนคร: โรงพิมพ์กรมตำรา กระทรวงธรรมการ, 2470.

คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. ฝรั่งศักดิ์. พระนคร: สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, 2504.

ประยูร สิริพิพันธุ์. พระมหาธีรราชเจ้า. พระนคร: สำนักพิมพ์สยาม, 2515.

มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. เทพเจ้าและสิ่งน่ารู้. พระนคร: โรงพิมพ์บรรณาคาร, 2516.

_____. ปริยทรรศน์. พระนคร: โรงพิมพ์สุรสภาลาดพร้าว, 2520.

_____. พระนลคำหลวง. พระนคร: สำนักพิมพ์คลังวิทยา, 2517.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2493. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ท้องถิ่น กรมการปกครอง, 2519.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, 2525.

ศักดิ์ศรี แยมน์คดา. ศักดิ์ศรีนิพนธ์. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดโอเดียนส์โตร, 2517.

ส. พลายน้อย. เทวนิยาย. พระนคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดบำรุงสาสน์, 2519.

สังจาภิรมย์, พระยา. เทวกาเนติ. พระนคร: สำนักพิมพ์เสริมวิทย์บรรณาคาร, 2519.

อ. สายสุวรรณ. เทวคาหรั้ง. พระนคร: แพร่พิทยา, 2518.

บทความ

ศักดิ์ศรี แยมน์คดา. "สันสกฤตพจนานุกรม พรรณนา" เอกลักษณ์ไทย 1 (กุมภาพันธ์ 2520). 34-40.

วิทยานิพนธ์

- เกื้อพันธุ์ นาคบุปผา. "พระอินทร์ในวรรณคดีสันสกฤต บาลี และวรรณคดีไทย" วิทยานิพนธ์ปริณิญามหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาตะวันออก บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.
- นภาพรรณ โอวัฒนากิจ. "แนวคิดเรื่องพระวรุณในวรรณคดีสันสกฤต" วิทยานิพนธ์ปริณิญามหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาตะวันออก บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.
- อัญชลี จิตรสุคนธ์. "พระยมในวรรณคดีบาลี สันสกฤต" วิทยานิพนธ์ปริณิญามหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาตะวันออก บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

BIBLIOGRAPHY

Books

- Barth, A. The Religion of India. Translated by J.Wood.
London: Trubner & Co., 1906.
- Basham, A.L. The Wonder That Was India. Calcutta: Foutana
Books, 1971.
- Bloomfield, M. Hymns of the Atharva-Veda. Vol. 42 of The
Sacred Books of the East. Edited by F.Max Müller.
Delhi: Motilal Banarsidass, 1967.
- Dowson, John. A Classical Dictionary of Hindu Mythology and
Religion, Geography, History and Literature. 10th ed.
London: Routledge & Kegan Paul Ltd., 1961.
- Eggeling, J. Śatapatha Brāhmaṇa, Vols. XII, XXVI, XLI, XLIII,
XLIV of The Sacred Books of the East. Edited by F.
Max Müller. Delhi: Motilal Banarsidass, 1972.
- Gonda, J. Epithets in the R̥gveda. The Hague: The Netherlands,
Mouton & Co., 1959.
- Graves, Robert. Larousse Encyclopedia of Mythology. New York:
Prometheus Press, 1960.
- Griffith, Ralph. T.H. The Hymns of R̥gveda. Delhi: Motilal
Banarsidass, 1973.
- Hopkins, E.W. Epic Mythology. Delhi: Motilal Banarsidass,
1974.
- Johnston, E.H. The Buddhacarita. Vol. 49 of The Sacred
Books of the East. Edited by F. Max Müller. Delhi:

Motilal Banarsidass, 1972.

Keith, A.B. A History of Sanskrit Literature. Delhi: Oxford University Press, 1973.

Lanman, Charles Rockwell. A Sanskrit Reader. Cambridge: Harvard University Press, 1959.

Macdonell, A.A. A History of Sanskrit Literature. 2d ed. Delhi: Motilal Banarsidass, 1961.

_____. A Vedic Grammar for Students. Delhi: Oxford University Press, 1975.

_____. A Vedic Reader for Students. Madras: The Diocesan Press, 1976.

_____. A Sanskrit English Dictionary. London: Oxford University Press, 1976.

_____. Vedic Mythology. Delhi: Indological Book House, 1971.

Mani, Vettam. Purāṇic Encyclopaedia. Delhi: Motilal Banarsidass, 1975.

Max Müller, F. Rig-Veda Samhita. 2 vols. Varanasi: Chowkhamba Publication, 1965.

Monier-Williams, Sir Monier. A Sanskrit-English Dictionary. London: Oxford University Press, 1970.

Śrīkr̥ṣṇadvāipāyāna Vyāsa. Śrīmanmahābhāratam. 4 vols. Gorakhpura: Gītā Press, 1956.

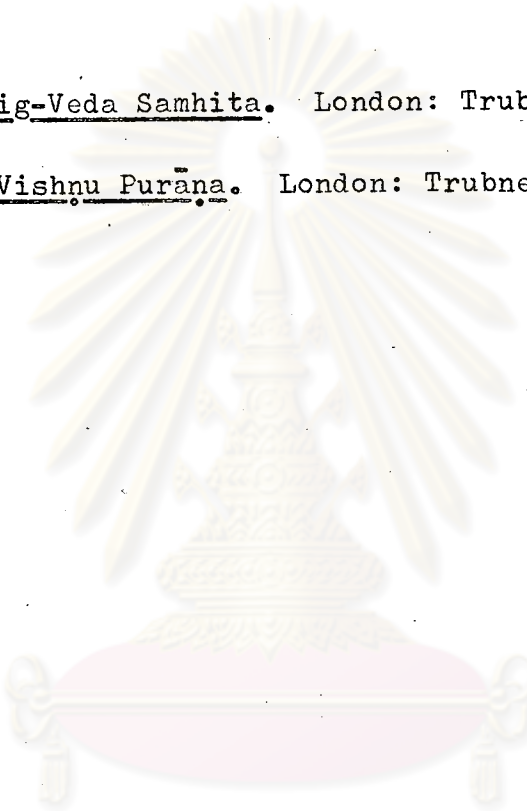
Sorensen, S. An Index to the Names in Mahābhārata. Delhi: Motilal Banarsidass, 1969.

Whitney, W.D. Sanskrit Grammar. Delhi: Motilal Banarsidass,
1973.

Wilkins, W.J. Hindu Mythology. Delhi: Delhi Book Store,
1972.

Wilson, H.H. Rig-Veda Samhita. London: Trubner & Co., 1966.

_____ . The Vishnu Purāna. London: Trubner & Co., 1866.



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

บทสวดสรรเสริญเทพอัศวิน

บทสวดสรรเสริญเทพอัศวิน มณฑลที่ 1 สุกตะที่ 112

īḷe dyāvāprthivī pūrvacittaye'gniṃ gharmam surucaṃ
yāmaniṣṭaye /

yābhirbhare kāramamśāya jinvathastābhirū ṣu ūtibhir-
āsvinā gataṃ // 1 //

yuvordānāya subharā asaścato rathamā tasthurvacasam
na mantave /

yābhirdhiyo'vathaḥ karmanniṣṭaye tābhirū ṣu ūtibhir-
āsvinā gataṃ // 2 //

yuvaṃ tāsāṃ divyasya prasāsane viśāṃ kṣayatho amṛtasya
majmanā /

yābhirdhanumasvaṃ pinvatho narā tābhirū ṣu ūtibhir-
āsvinā gataṃ // 3 //

yābhiḥ parijmā tanayasya majmanā dvimātā tūrṣu
taraṇirvibhūṣati /

yābhistrimanturabhavadvicakṣaṇastābhirū ṣu ūtibhir-
āsvinā gataṃ // 4 //

yābhī rebhaṃ nivṛtaṃ sitamadbhya udvaṃdanamāirayatam
svardṛṣe /

yābhiḥ kaṇvaṃ pra siṣāsantamāvataṃ tābhirū ṣu ūtibhir-
āsvinā gataṃ // 5 //

yābhirantakaṃ jasamānamāraṇe bhujyūṃ yābhiravyathi-
bhirjijinvathuḥ /

yābhiḥ karkandhuṃ vayyaṃ ca jinvathastābhirū ṣu ūtibhir-
āsvinā gataṃ // 6 //

yābhiḥ śucantiḃ dhanasāḃ suṣaṃsadaḃ taptāḃ gharmamomyāvāṃtam-
atraye /

yābhiḥ pṛśniguḃ purukutsamāvataḃ tābhirū ṣu ūtibhiraśvinā
gataḃ // 7 //

yābhiḥ śacībhirvr̥ṣaṇā parāvṛjāḃ prāṃdhaḃ śroṇaḃ cakṣasa etave
kr̥thaḃ /

yābhirvartikāḃ grasitāmamuñcataḃ tābhirū ṣu ūtibhiraśvinā
gataḃ // 8 //

yābhiḥ sindhuḃ madhumantamasascatāḃ vasiṣṭhaḃ yābhirajarāva-
jinvataḃ /

yābhiḥ kutsaḃ śrutaryaḃ naryamāvataḃ tābhirū ṣu ūtibhiraśvinā
gataḃ // 9 //

yābhirviśpalāḃ dhanasāmatharvyāḃ sahasramīlha ājāvajinvataḃ /
yābhirvaśamaśvyāḃ preṇimāvataḃ tābhirū ṣu ūtibhiraśvinā
gataḃ // 10 //

yābhiḥ sudānū auśijāya vaṇije dīrghaśravase madhu kośo akṣarat /
kākṣīvantaḃ stotāraḃ yābhirāvataḃ tābhirū ṣu ūtibhiraśvinā
gataḃ // 11 //

yābhī rasaḃ kṣodasodnaḃ pipinvathuranaśvaḃ yābhī rathamāvataḃ
jiṣe /

yābhistrisōka usriyā udājata tābhirū ṣu ūtibhiraśvinā gataḃ // 12 //

yābhiḥ sūryaḃ pariyāthaḃ parāvati mandhātāraḃ kṣāitrapatyeshvā-
vataḃ /

yābhirvipraḃ pra bharadvājamāvataḃ tābhirū ṣu ūtibhiraśvinā
gataḃ // 13 //

yābhirmahāmatithigvaṃ kaśojuvaṃ divodāsaṃ saṃbarahatya āvataṃ /
yābhiḥ pūrbhidye trasadasyumāvataṃ tābhirū ṣu ūtibhiraśvinā

gataṃ // 14 //

yābhirvamraṃ vipipānamupastutaṃ kaliṃ yābhirvittajāniṃ

duvasyathaḥ /

yābhirvyāśvamuta pṛthimāvataṃ tābhirū ṣu ūtibhiraśvinā gataṃ // 15 //

yābhirnarā śayave yābhiratraye yābhiḥ purā manave gātumīṣathuḥ /

yābhiḥ śārīrajataṃ syūmaraśmaye tābhirū ṣu ūtibhiraśvinā

gataṃ // 16 //

yābhiḥ paṭharvā jaṭharasya majmanāgnirnādīdeccita iddho

ajmannā /

yābhiḥ śaryātamavatho mahādhanē tābhirū ṣu ūtibhiraśvinā

gataṃ // 17 //

yābhiramgiro manasā niranyatho'graṃ gacchatho vivare go arṇasaḥ /

yābhirmanuṃ sūramiṣā samāvataṃ tābhirū ṣu ūtibhiraśvinā

gataṃ // 18 //

yābhiḥ patnīrvimadāya nyūhathurā gha vā yābhiraruṇīraśikṣataṃ /

yābhiḥ sudāsa ūhathuḥ sudevyaṃ tābhirū ṣu ūtibhiraśvinā

gataṃ // 19 //

yābhiḥ saṃtātī bhavatho dadāśuṣe bhujyuṃ yābhiravatho yābhir-

adhriguṃ /

omyāvatiṃ subharāmṛtastubhaṃ tābhirū ṣu ūtibhiraśvinā gataṃ // 20 //

yābhiḥ kṛśānumasane duvasyatho jave yābhiryūno arvantamāvataṃ /

madhu priyaṃ bharatho yatsaraḍbhyastābhirū ṣu ūtibhiraśvinā

gataṃ // 21 //

yābhirnaraṃ goṣuyudhaṃ nṛṣāhye kṣetrasya sātā tanayasya jinvathaḥ /

yābhīrathāṃ avatho yābhirarvatastābhirū ṣu ūtibhiraśvinā
gataṃ // 22 //

yābhiḥ kutsamarjuneyaṃ śatakratū pra turvītiṃ pra ca dabhīti-
māvataṃ /

yābhirdhvasaṃtiṃ puruṣaṃtiṃmāvataṃ tābhirū ṣu ūtibhiraśvinā
gataṃ // 23 //

apnasvatīmaśvinā vācamasme kṛtaṃ no dasrā vṛṣaṇā manīṣāṃ /
adyūtye'vase ni hvaye vāṃ vṛdhe ca no bhavataṃ vājasātāu // 24 //

dyubhiraktubhiḥ pari pātamasmānarīṣṭebhiraśvinā sāubhagebhiḥ /
tanno mitro varuṇo māmahantāmadiṭiḥ sindhuḥ pṛthivī uta
dyāuḥ // 25 //

คำแปล

1. เจตนาแรกนี้ ข้าพเจ้ายอมสวดอ้อนวอนสวรรค์และโลก เพื่อการเชิญชวนใน การเข้าถึงทวยเทพ ข้าพเจ้ายอมสวดอ้อนวอนพระอัครนี้ ผู้มีแสงสว่างร่อนแรง ข้าแต่เทพอัศวินทั้งสอง เพื่อส่วนแบ่งทรัพย์สมบัติ พระองค์ทรงสนับสนุนกิจ การสงครามด้วยความช่วยเหลือเหล่าใด ขอพระองค์โปรดเสด็จมาในทันที ทันใด ด้วยความช่วยเหลือเหล่านั้นเกิด
2. เพื่อการให้ทาน พระองค์ทรงมั่นคงและไม่เคยหยุดยั้ง เพื่อคำแนะนำแก่พวก เรา พระองค์เสด็จขึ้นสู่อุภยที่เสียดี้นว่าพูดได้ เพื่อการเชิญชวนในพิธีกรรมทางศาสนา พระองค์ทรงยินดีสนองคำสวดอ้อน วอนทั้งหลาย ด้วยความช่วยเหลือเหล่าใด ข้าแต่เทพอัศวินทั้งสอง พระองค์ โปรดเสด็จมาในทันทีทันใด ด้วยความช่วยเหลือเหล่านั้นเกิด
3. ในอาณาจักรแห่งสวรรค์ พระองค์ทั้งสองทรงเป็นเจ้านายของประมุขชนเหล่า นั้นด้วยอำนาจแห่งน้ำอมฤต ข้าแต่พระผู้วิบุลย์ทั้งสอง พระองค์ทรงกระทำให้แม่โคที่เป็นหมันกลับมีน้ำนม ด้วยความช่วยเหลือเหล่าใด พระองค์โปรดเสด็จมาในทันทีทันใดด้วยความ ช่วยเหลือเหล่านั้นเกิด

4. ด้วยอำนาจของโอรส พระผู้เสด็จไปในทุกหนทุกแห่ง ผู้มีทิวมารดา ผู้เคลื่อนไป
ในความเร็วทั้งหลาย ย่อมส่องแสงเจิดจ้า ด้วยความช่วยเหลือเหล่าใด
คนฉลาด เป็นผู้ให้คำแนะนำ(ผู้อื่น) เป็นส่วนเท่า ด้วยความช่วยเหลือเหล่าใด
ข้าแต่เทพอัศวินทั้งสอง ขอพระองค์โปรดเสด็จมาในทันทีทันใด ด้วยความช่วยเหลือ
เหล่านั่นเกิด
5. พระองค์ทั้งสองทรงนำเรเกะ ผู้ถูกมัดและถูกคุมขังขึ้นจากน้ำ และทรงนำวันชนะ
ออกมาให้ได้เห็นแสงสว่าง ด้วยความช่วยเหลือเหล่าใด
พระองค์ทรงช่วยเหลือกัณเฑาะ ผู้ปรารถนาความสำเร็จด้วยความช่วยเหลือเหล่าใด
ข้าแต่เทพอัศวินทั้งสอง ขอพระองค์โปรดเสด็จมาในทันทีทันใด ด้วยความช่วยเหลือ
เหล่านั่นเกิด
6. พระองค์ทั้งสองทรงช่วยเหลืออันตะกะ ผู้หิวโหยอยู่ในเหวลึก และทรงช่วยเหลือ
ที่ไม่เคยพลาดเหล่าใด
พระองค์ทั้งสองทรงช่วยเหลือกัณเฑาะและวิษณะด้วยความช่วยเหลือเหล่าใด
ข้าแต่เทพอัศวินทั้งสอง ขอพระองค์โปรดเสด็จมาในทันทีทันใด ด้วยความช่วยเหลือ
เหล่านั่นเกิด
7. พระองค์ทั้งสองทรงกระทำให้คู่จันดี มีทรัพย์สิ้นและมีหมู่เพื่อนที่ดี และทรงกระทำ
ห่าหุบเหวที่ร้อนระอุให้กลายเป็นที่ร่มรื่นสำหรับอัศวิน ด้วยความช่วยเหลือเหล่าใด
พระองค์ทรงปกป้องรักษาปฤศนิดูและปุรปฤศสะด้วยความช่วยเหลือเหล่าใด ข้า
แต่เทพอัศวินทั้งสอง ขอพระองค์โปรดเสด็จมาในทันทีทันใด ด้วยความช่วยเหลือ
เหล่านั่นเกิด
8. ข้าแต่พระองค์ทั้งสองผู้ทรงอำนาจยิ่งใหญ่ พระองค์ทรงกระทำให้ปราวดุชะ ผู้
ตาบอดและพิการให้สามารถมองเห็นและเดินได้ ด้วยความช่วยเหลือเหล่าใด
พระองค์ทรงช่วยให้นักดื่มที่จะถูกกลืนกินให้พ้นภัย ด้วยความช่วยเหลือเหล่าใด
ข้าแต่เทพอัศวินทั้งสอง ขอพระองค์โปรดเสด็จมาในทันทีทันใด ด้วยความช่วยเหลือ
เหล่านั่นเกิด

9. พระองค์ทั้งสองผู้เป็นหนุ่มตลอดกาล ทรงช่วยให้แม่น้ำมีความหวานและไหลอย่าง
ไม่รู้จักหมดสิ้นด้วยความช่วยเหลือเหล่าใด และทรงช่วยเหลืออัสยิระด้วยความ
ช่วยเหลือเหล่าใด

พระองค์ทรงปกป้องรักษาภูตสะ ศัตรูระยะและนระยะด้วยความช่วยเหลือเหล่าใด
ข้าแต่เทพอัศวินทั้งสอง ขอพระองค์โปรดเสด็จมาในทันทีทันใด ด้วยความช่วยเหลือ
เหล่านั่นเกิด

10. ในการสงครามที่เป็นการปะทะกันหนึ่งพันครั้ง พระองค์ทรงช่วยเหลือวิศปลา ผู้
ปรารถนาทรัพย์สมบัติในการสงคราม ผู้ถูกแทงด้วยปลายหอก ด้วยความช่วยเหลือ
เหล่าใด

พระองค์ทรงปกป้องรักษาภูตสะ บุตรของอัสยิระอย่างทะนุถนอม ด้วยความช่วยเหลือ
เหล่าใด ข้าแต่เทพอัศวินทั้งสอง ขอพระองค์โปรดเสด็จมาในทันทีทันใด ด้วย
ความช่วยเหลือเหล่านั่นเกิด

11. ข้าแต่พระองค์ทั้งสองผู้มีพระทัยกรุณา เมสได้ล้งน้ำฝนหวานมาเพื่อที่ระชะสรวัส
และเพื่อเอาศิษะ ผู้เป็นนายพานิช ด้วยความช่วยเหลือเหล่าใด

พระองค์ทรงปกป้องรักษาภักษีวันต์ ผู้สวดสรรเสริญด้วยความช่วยเหลือเหล่าใด
ข้าแต่เทพอัศวินทั้งสอง ขอพระองค์โปรดเสด็จมาในทันทีทันใดด้วยความช่วย
เหลือเหล่านั่นเกิด

12. พระองค์ทั้งสอง ทรงกระทำไห้รสา เต็มเปี่ยมไปด้วยสายน้ำและทรงสนับสนุน
รถที่ไม่มีม้าเทียมให้ชนะด้วยความช่วยเหลือเหล่าใด

ศรีโศกะชัยโคตทั้งหลายไปด้วยความช่วยเหลือเหล่าใด ข้าแต่เทพอัศวินทั้งสอง
ขอพระองค์โปรดเสด็จมาในทันทีทันใด ด้วยความช่วยเหลือเหล่านั่นเกิด

13. พระองค์ทั้งสองทรงเสด็จไปรอบ ๆ สุรยเทพในระยะทางไกล และทรงคุ้มครอง
มันธาดฤ ในอาณาจักรทั้งหลายของพระองค์ ด้วยความช่วยเหลือเหล่าใด

พระองค์ทรงปกป้องรักษาภูตสะภูตทวาชะด้วยความช่วยเหลือเหล่าใด ข้าแต่เทพ
อัศวินทั้งสอง ขอพระองค์โปรดเสด็จมาในทันทีทันใด ด้วยความช่วยเหลือเหล่า
นั้นเกิด

14. ในการประหารอสูรคัมพะ พระองค์ทั้งสองทรงปกปักรักษาอดิถิเวะ ผู้ยิ่งใหญ่ กโศยุและทีโวทาสะ ด้วยความช่วยเหลือเหล่าใด
ในการทำลายป้อม พระองค์ทรงปกปักรักษาตระกูลระสหัสสุ ด้วยความช่วยเหลือเหล่าใด ข้าแต่เทพอัศวินทั้งสอง ขอพระองค์โปรดเสด็จมาในทันทีทันใด ด้วยความช่วยเหลือเหล่านั้นเถิด
15. พระองค์ทั้งสองทรงประทานรางวัลแก้วมโหระทึก เป็นนักคัมพ์ที่ยิ่งใหญ่ และอุปสตุติ และภักิ ผู้มีภรรยา ด้วยความช่วยเหลือเหล่าใด
พระองค์ทรงปกปักรักษาแม่กระทั่งวายัศวะ และปลุกิ ด้วยความช่วยเหลือเหล่าใด ข้าแต่เทพอัศวินทั้งสอง ขอพระองค์โปรดเสด็จมาในทันทีทันใด ด้วยความช่วยเหลือเหล่านั้นเถิด
16. ข้าแต่พระองค์ทั้งสองผู้เป็นวีรบุรุษ ในกาลก่อน พระองค์ทรงปล่อยศยุ อัตรี และมณู ให้รอดพ้นภัย ด้วยความช่วยเหลือเหล่าใด
พระองค์ทรงปล่อยลูกศรทั้งหลายไปเพื่อสยมุระรตีมิ ด้วยความช่วยเหลือเหล่าใด ข้าแต่เทพอัศวินทั้งสอง ขอพระองค์โปรดเสด็จมาในทันทีทันใด ด้วยความช่วยเหลือเหล่านั้นเถิด
17. ด้วยอำนาจแห่งความแข็งแกร่ง ปฐรราวาโคส่องหนทางให้สว่างไสวเสมือนไฟที่จุดรวมกัน ด้วยความช่วยเหลือเหล่าใด
พระองค์ทั้งสองทรงปกปักรักษาตระกูลระยาตะในการต่อสู้ครั้งยิ่งใหญ่ ด้วยความช่วยเหลือเหล่าใด ข้าแต่เทพอัศวินทั้งสอง ขอพระองค์โปรดเสด็จมาในทันทีทันใด ด้วยความช่วยเหลือเหล่านั้นเถิด
18. พระองค์ทั้งสองทรงพิชิตอินคิด้วยใจจริงต่ออังคิรีส ทรงเสด็จไปสู่จุดหมายในการเปิดกระแสดการไหลของน้ำนม ด้วยความช่วยเหลือเหล่าใด
ขอพระองค์ทรงกระทำใหม่แก่ผู้กล้าหาญ สดชื่นขึ้นด้วยน้ำดื่มบำรุงกำลังจากสวรรค์ด้วยความช่วยเหลือเหล่าใด ข้าแต่เทพอัศวินทั้งสอง ขอพระองค์โปรดเสด็จมาในทันทีทันใด ด้วยความช่วยเหลือเหล่านั้นเถิด

19. พระองค์ทรงส่งทรงนำภรรยาไปประทานแก่วิมละ และพร้อมกันนั้น พระองค์ได้ทรงประทานแก้วแววแดงทั้งหลายด้วย
พระองค์ทรงนำส่วนของทวยเทพที่ตกหม่อมมาประทานแก่สุทาส ด้วยความช่วยเหลือเหลือเหลาใด ข้าแต่เทพอัศวินทั้งสอง ขอพระองค์ทรงส่งโปรดเสด็จมาในทันทีทันใด ด้วยความช่วยเหลือเหลือเหลานั้นเถิด
20. พระองค์ทรงส่งทรงเป็นผู้มีพระทัยกรุณาต่อผู้น้อยชาวบางสรวง พระองค์ทรงปกปักรักษาอุชฌุและอัชริดู และพระองค์ทรงปกปักรักษาสุภรา ผู้มีไมตรีจิตกับฤๅษีสตูป ด้วยความช่วยเหลือเหลือเหลาใด ข้าแต่เทพอัศวินทั้งสอง ขอพระองค์โปรดเสด็จมาในทันทีทันใด ด้วยความช่วยเหลือเหลือเหลานั้นเถิด
21. พระองค์ทรงส่งทรงประทานรางวัลแก่ฤๅษานูในการยิง(ธนู) และทรงช่วยเหลือม้าของชายหนุ่มในคานความเร็ว ด้วยความช่วยเหลือเหลือเหลาใด
พระองค์ทรงนำน้ำผึ้งอันเลิศรสมาประทานแก่หญิงผู้ด้วยความช่วยเหลือเหลือเหลาใด ข้าแต่เทพอัศวินทั้งสอง ขอพระองค์โปรดเสด็จมาในทันทีทันใด ด้วยความช่วยเหลือเหลือเหลานั้นเถิด
22. ข้าแต่พระองค์ทั้งสองผู้ทรงประทานรางวัล ในการต่อสู้ของวีรบุรุษเพื่อที่ดินและเพื่อลูก พระองค์ทรงช่วยเหลือวีรบุรุษผู้ต่อสู้เพื่อรางวัลคือ แม่โคทั้งหลาย ด้วยความช่วยเหลือเหลือเหลาใด
พระองค์ทรงปกปักรักษามาทั้งหลายและรอดของเขาดูด้วยความช่วยเหลือเหลือเหลาใด ข้าแต่เทพอัศวินทั้งสอง ขอพระองค์โปรดเสด็จมาในทันทีทันใด ด้วยความช่วยเหลือเหลือเหลานั้นเถิด
23. ข้าแต่พระองค์ทั้งสองผู้ทรงไวซึ่งร้อยอานาง พระองค์ทรงช่วยเหลือฤๅษะ ผู้บุตรของอารุณี ฤๅษีและทมิติ ด้วยความช่วยเหลือเหลือเหลาใด
พระองค์ทรงปกปักรักษาชาวสันติและปุรุสันติด้วยความช่วยเหลือเหลือเหลาใด ข้าแต่เทพอัศวินทั้งสอง ขอพระองค์โปรดเสด็จมาในทันทีทันใด ด้วยความช่วยเหลือเหลือเหลานั้นเถิด

24. ข้าแต่เทพอัสดวิทั้งสอง ขอพระองค์โปรดกระทำถ้อยคำให้เป็นประโยชน์สำหรับ
 พวกเรา ข้าแต่พระทีศระฐูทรงอำนาจยิ่งใหญ่ ขอพระองค์โปรดกระทำบพิสด
 ของพวกเราให้เป็นประโยชน์ด้วย
 ในการพินทุบโธด ข้าพเจ้ายอมร้องเรียกพระองค์ทั้งสองเพื่อขอประทาน
 ความช่วยเหลือ และขอพระองค์โปรดเป็นกำลังของพวกเราในการสงคราม
 ด้วยเถิด
25. ข้าแต่เทพอัสดวิทั้งสอง ขอพระองค์โปรดคุ้มครองพวกเราทั้งในเวลากลางวัน
 และกลางคืนด้วยความสุขทั้งหลายที่เที่ยงแท้เถิด
 ขอพระองค์ทั้งสอง รวมทั้งพระมิตร พระวรุณ พระอหิติ สินธุ โลก
 และสวรรค์ โปรดกระทำให้พวกเรามีแต่ความปิตินันต์ด้วยเถิด



บทสวดสรรเสริญเทพอัศวิน ผดพดล 1 สุกตนะ 116

nāsatyābhyāṃ barhiriva pra vṛṃje stomāṃ iyarmyabhriyeva vātaḥ /
yāvarbhagāya vimadāya jāyāṃ senājuvā nyūhatū rathena // 1 //

vīlūpatmabhirāśuhemabhirvā devānāṃ vā jūtibhiḥ śāsādānā /
tadrāsabho nāsatyā sahasramājā yamasya pradhane jigāya // 2 //

tugro ha bhujyumaśvinodameghe rayiṃ na kaścinmamṛvāṃ avāhāḥ /
tamūhathur nāubhirātmanvatībhiraṃtarikṣaprudbhiraḥpodakābhiḥ // 3 //

tisraḥ kṣapastrirahātivrajadbhirnāsatyā bhujyumūhathuḥ patamgāiḥ /
samudrasya dhanvannādrasya pāre tribhī rathāiḥ śatapadbhiḥ
ṣaṭaśvāiḥ // 4 //

anāraṃbhaṇe tadavīrayethāmanāsthāne agrabhaṇe samudre /
yadaśvinā ūhathurbhujyumastaṃ śatāritrāṃ nāvamātasthivāṃsam // 5 //
yamaśvinā dadathuḥ śvetamaśvamaghāśvāya śaśvaditsvasti /
tadvāṃ dātraṃ mahi kīrtenyaṃ bhūtpāidvo vājī sadamidbhavyo
aryaḥ // 6 //

yuvaṃ narā stuvate pajriyāya kākṣivāte aradataṃ puramdhim /
kārotarācchaphādaśvasya vṛṣṇaḥ śataṃ kuṃbhāṃ asiñcataṃ
surāyāḥ // 7 //

himenāgniṃ ghraṃsamavārayethāṃ pitumatīmūrjamasā adhataṃ /
ṛbīse atrimaśvināvanītamunninyathuḥ sarvagaṇaṃ svasti // 8 //

parāvataṃ nāsatyānudethāmuccābudhnaṃ cakrathurjihmabāraṃ /
kṣarannāpo na pāyanāya rāye sahasrāya tṛṣyate gotamasya // 9 //

jujuruṣo nāsatyota vavriṃ prāmuñcataṃ drāpimiva cyavānāt /
prātirataṃ jahitasyāyurdasrādītpatimakṛṇutaṃ kanīṇāṃ // 10 //

tadvāṃ narā śaṃsyaṃ rādhyāṃ cābhiṣṭimannāsatyā varūtham /
yadvidvāṃsā nidhimivāpagūḷhamuddarśatādūpathurvaṃdanāya // 11 //

tadvāṃ narā sanaye dāmsa ugramāviṣkrṇomi tanyaturna vṛṣṭim /
dadhyaṅ ha yanmadhvātharvaṇo vāmasvasya śīrṣṇā pra yadim-
uvāca // 12 //

ajohavīnnāsatyā karā vāṃ mahe yāmanpurubhujā purandhiḥ /
śrutam tacchāsuriva vadhrimatyā hiranyahastāmasvināvadattam // 13 //

āsno vṛkasya vartikāmbhīke yuvaṃ narā nāsatyāmumuktaṃ /
uto kavim purubhujā yuvaṃ ha kṛpamānamakṛṇutaṃ vicakṣe // 14 //

caritraṃ hi verivācchedi parṇamājā khelasya paritakmyāyāṃ /
sadyo jaṅghāmāyasīm viśpalāyāi dhane hite sartavepraty-
adhattam // 15 //

śataṃ meṣānvṛkye cakṣadānamṛjṛāśvam taṃ pitāṃdham cakāra /
tasmā akṣī nāsatyā vicakṣa ādhattam dasrā bhiṣajāvanarvan // 16 //

ā vāṃ ratham duhitā sūryasya kārṣmevātiṣṭhadarvatā jayantī /
viśve devā anvamanyanta hr̥dbhiḥ samu śriyā nāsatyā sacethe // 17 //

yadayātaṃ divodāsāya vartirbharadvājāyāsvinā hayantā /
revaduvāha savano ratho vāṃ vṛṣabhaśca śiṃsumāraśca yuktā // 18 //

rayim sukṣatraṃ svapatyamāyuhḥ suvīryam nāsatyā vahantā /
ā jahnāvīm samanasa vājāistrirahno bhāgaṃ dadhatīmayātaṃ // 19 //

pariviṣṭam jāhuṣam viśvataḥ śimḥ sugebhirnaktamūhathū rajobhiḥ /
vibhimḍunā nāsatyā rathena vi parvatāṃ ajarayū ayātaṃ // 20 //

ekasyā vastorāvataṃ raṇāya vaśamasvinā sanaye sahasrā /
nirahataṃ ducchunā indravantā pṛthuśravaso vṛṣanāvarātīḥ // 21 //

śarasya cidārcatkasyāvātādā nīcāduccā cakrathuḥ pātave vāḥ /
 śayave cinnāsatyā śacībhirjasuraye staryam pipyathurgām // 22 //
 avasyate stuvate kṛṣṇiyāya rjūyate nāsatyā śacībhiḥ /
 paśum na naṣṭamiva darśanāya viṣṇūpvaṃ dadathurviśvakāya // 23 //
 daśarātrīrasīvenā nava dyūnavanaddham snathitamapsvaṃ'taḥ /
 viprutam rebhamudani pravṛktamunninyathuḥ somamiva sruvena // 24 //
 pra vām daṃsamsyāśvināvavocamasya patiḥ syām sugavaḥ suvīrah /
 uta paśyannasnuvandīrghamāyurastamivejjarimāṇam jagamyām // 25 //

คำแปล

1. ข้าพเจ้าไปรยปรายญาติสำหรับพิธีบูชาแด่พระนาสัตรยะทั้งสองพระองค์อย่าง
 แน่แท้ ข้าพเจ้าขบถศัตรูทั้งหลายเสมือนลมพัดพาเมฆฝนไป
 ขอพระองค์ทั้งสองทรงนำชายามาให้แก่วิมตะผู้หุนหันเหินด้วยรถที่แล่นเร็วปานลูก
 ธนู
2. พระองค์ทั้งสองทรงมีชัยด้วยการวิ่งอย่างรวดเร็วไม่หยุดยั้ง หรือด้วยแรงกระ
 ทุบของทวยเทพ
 ข้าแต่พระนาสัตรยะทั้งสอง ลลาของพระองค์ชนะม้าอาชาไนยพันตัว ในการต่อสู้
 ของพระยม
3. ข้าแต่เทพอัศวินทั้งสอง ตูกระละทิ้งภูษณไว้ในเมฆหมอกแห่งสายน้ำ เสมือน
 คนบางคนทีสิ้นชีวิตแล้วละทิ้งโลกสมบัติของตน
 พระองค์ทั้งสองทรงนำภูษณขึ้นมาด้วยเรือทั้งหลายที่มีชีวิตที่แล่นอยู่เหนือฟากฟ้า
 และไม่รั่วน้ำ
4. ข้าแต่พระนาสัตรยะทั้งสอง พระองค์นำภูษณไปด้วยม้าทั้งหลายที่บินไปตลอดเวลา
 3 วัน 3 คืน
 เนื้อฝั่งมหาสมุทร เนื้อฝั่งแห่งความเปื่อยขึ้น ด้วยรถ 3 คัน ที่มีล้อ 100
 ล้อ และมีม้าเทียม 6 ตัว

5. พระองค์ทั้งสองแสดงบทบาทวีรบุรุษในมหาสมุทรที่ไม่มีจุดเริ่มต้น ไม่มีจุดศูนย์กลางและไม่มีที่ขีดเหนี่ยว
ข้าแต่เทพอัศวินทั้งสอง ขอพระองค์ทรงพาลูกชุกกลับไปบ้านของเขา ให้เขา
ขึ้นสู่เรือที่มดพาย 100 คน
6. ข้าแต่เทพอัศวินทั้งสอง พระองค์ทรงประทานม้าขาวเป็นโชคลาภตลอดกาล
แก่ อชาตเว
สิ่งที่ควรแก่การสรรเสริญคือ สมบัติอันยิ่งใหญ่ของพระองค์ทั้งสองได้แก่ม้าที่
ประทานแก่เปทุเป็นรางวัลสำหรับพิธีบูชาฮัญ ซึ่งเป็นที่ชื่นชมอย่างแท้จริง
7. ข้าแต่พระวีรบุรุษ พระองค์ทั้งสองประทานความโอบอ้อมอารีแก่ กักชีวาน
ผู้สืบเชื้อสายจากปักษะ ผู้กำลังสวดดีพระองค์
พระองค์รินสุรา 100 เขือก จากกบม้าตัวแข็งแรงเสมือนว่า ทรงรินจาก
เครื่องกรองน้ำ
8. พระองค์ทั้งสองหยุดยั้งแสงอาทิตย์ที่เป็นไฟด้วยความหนาว และจัดวางอาหาร
บำรุงกำลังไว้สำหรับเขา
ข้าแต่เทพอัศวินทั้งสอง พระองค์ทรงนำอัสตรี พร้อมด้วยหมู่คนทั้งปวงที่ถูกผลัก
ตกลงไปในเหว ขึ้นมาได้สำเร็จ
9. ข้าแต่พระนาสัถยะทั้งสอง พระองค์ทรงผลักกระยะทางออกไป ทรงกระทำ
ให้ปลายอยู่ข้างบนและมีช่องอยู่ด้านหนึ่ง
สายน้ำไหลแล้ว เพื่อการไหลมน้ำ เพื่อเป็นทรัพย์สมบัติจำนวนหนึ่งพัน แก่
โคตมะ ผู้กำลังกระหน่ำน้ำ
10. ข้าแต่พระนาสัถยะทั้งสอง พระองค์ทรงถอดร่าง จยวนะผู้สุรา เสมือนหนึ่ง
ถอดเสื้อคลุม
ข้าแต่พระทัสสะทั้งสอง พระองค์ทรงยึดอายุของเขา ผู้นำสังเวชให้ยืนยาว
และต่อจากนั้นก็ทรงกระทำให้เขาได้เป็นสามีของครุฑีทั้งหลาย
11. ข้าแต่พระนาสัถยะทั้งสอง ผู้เป็นวีรบุรุษ สิ่งใดที่ควรแก่การสรรเสริญและ
ควรแก่การบูชาของพระองค์ทั้งสอง สิ่งนั้นคือ ความอนุเคราะห์และการช่วย

ปกป้องให้พ้นจากอันตราย

ข้าแต่พระองค์ทั้งสองผู้เป็นนักปราชญ์ พระองค์นำวันทนะออกมาให้ปรากฏแก่
สายตา เสมือนหนึ่งทรงนำขุมทรัพย์ที่ซ่อนไว้ออกมาให้ปรากฏแก่สายตา

12. ข้าแต่พระผู้วิบุรุษ ในสมัยโบราณ สิ่งใดที่เป็นการกระทำที่มหัศจรรย์ยิ่งใหญ
ของพระองค์ทั้งสอง ข้าพเจ้าจะป่าวประกาศถึงสิ่งนั้นให้เป็นที่ประจักษ์เสมือน
ฟ้าร้องป่าวประกาศถึงฝน
ด้วยหัวแห่งมา ทศยัง ผู้สืบเชื้อสายจากอภรรพวันได้อ่อนนฤวิทยาแด่พระองค์
ทั้งสอง
13. ข้าแต่พระนาสัตยะทั้งสอง ผู้ประทานความช่วยเหลือ ผู้สำเร็จอย่างยิ่ง ใน
ยัชชฎิธอันยิ่งใหญ่ หญิงสาวผู้หนึ่งได้ร้องเรียกพระองค์ทั้งสอง
ข้าแต่เทพอัศวินทั้งสอง พระองค์ทรงสดับคำร้อง เรียกนั้น เสมือนว่าเป็นคำสั่ง
ได้ประทานบุตรชื่อว่า หิริธยะหัสต์ แก่ นางผู้นั้น ผู้มีสามีที่กามตายด้าน
14. ข้าแต่พระนาสัตยะทั้งสอง ผู้เป็นวิบุรุษ พระองค์ได้ปล่อยนกคูมิให้พ้นจาก
เงอมือของหมาป่า
และพระองค์ทั้งสอง ผู้สำเร็จอย่างยิ่ง ได้กระทำให้อวีผู้กำลัง เสร้าโสกได้มี
การเห็นประจักษ์แจ้ง
15. ในเวลากลางคืน ในขณะการต่อสู้เพื่อเงินรางวัลของเขละ ขานันจำเป็นจะ
ตองตัดออกอย่างแน่นอน เสมือนตัดปีกของนก
พระองค์ทั้งสอง ได้สวมแขนเหล็กให้แก่วิศปลาในทันทีทันใด เพื่อให้เคลื่อนไหว
ได้ ในการต่อสู้ที่กำลังดำเนินอยู่
16. บิดาของฤษราศวะได้ทำให้ดวงตาของฤษราศวะบอดเพราะเหตุที่เขาปล่อยให้
นางหมาป่าฆ่าแกะรอยตัว
ข้าแต่พระนาสัตยะทั้งสอง ผู้ประทานความช่วยเหลืออย่างน่าอัศจรรย์ ผู้เป็น
แพทย์ พระองค์ประทานดวงตาทั้งสองเพื่อให้เห็นที่ปราศจากเขตจำกัดแก่เขา
17. ธิดาของสุรยเทพโคชนผู้รักของพระองค์ทั้งสอง นางรูษนะเสมือนว่า ได้ถึงเส้น
ชัยของการแข่งขันด้วยมาที่วิ่งเร็ว

- ข้าแต่พระนาสัถยะทั้งสอง ทวยเทพทั้งปวงได้ยอมรับด้วยหัวใจและพระองค์
ทั้งสองประสานกับความรุ่งโรจน์
18. ข้าแต่เทพอัศวินทั้งสอง พระองค์ทั้งสองผู้กำลังเสด็จไปหาภรรยาซะ ได้เสด็จ
ไปสู่วังของทีโวทาสะ
รถของพระองค์ทั้งสองเทียมวัวและปลาโลมาเข้าด้วยกัน และบรรพบุรุษ
สมบัติมากมาย
19. ข้าแต่พระนาสัถยะทั้งสอง พระองค์กำลังนำโศกสมบัติ อาณาจักรที่ดี ลูกหลาน
ที่ดีและสิ่งดีที่พร้อมด้วยวีรบุรุษมา
ด้วยผลกำลังทั้งหลาย พระองค์ทั้งสองเสด็จมาสู่ครอบครัวของชนู ผู้เสนอ
ส่วนแบ่งแด่พระองค์ด้วยความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันวันละ 3 ครั้ง
20. ในเวลากลางคืน พระองค์ทั้งสองนำฮาปุระ ผู้หอมลอมพระองค์ไปจากจักรวาล
โดยเส้นทางทั้งหลายที่สะดวกในบรรยากาศ
ข้าแต่พระนาสัถยะทั้งสอง ผู้ไม่ตกอยู่ในอำนาจของความแค้น พระองค์ดำ
งูเขาทั้งหลายออกด้วยรถที่สามารถตัดให้ขาดสะบั้นได้
21. ข้าแต่เทพอัศวินทั้งสอง ในยามรุ่งอรุณวันหนึ่ง พระองค์กระตุนวสะ เพื่อ
จะได้รางวัลจำนวนหลายพันในการต่อสู้
ข้าแต่พระองค์ทั้งสองผู้ทรงอำนาจ พระองค์ร่วมกับพระอินทร์ได้จัดโรคร้าย
และความทุกข์ยากลำบากของ ปฤถุศรวิส
22. จากบ่อน้ำลึก พระองค์ทั้งสองกระทำให้น้ำมีระดับสูงขึ้นมาเพื่อให้สระ บุตร
ของฤๅจิตกะโคกมน้ำ
ข้าแต่พระนาสัถยะทั้งสอง ด้วยอำนาจของพระองค์ พระองค์ได้กระทำให้
แม่โคที่เป็นหมันกลับมีน้ำนมไหลเพื่อ ศยุ ผู้หิวโหย
23. ข้าแต่พระนาสัถยะทั้งสอง เพื่อวิศวะ บุตรของกฤษณะ ผู้ชื่อสัตย์ ผู้กำลัง
สรรเสริญและแสวงหาพระองค์อยู่
พระองค์ประทานพรแก่วิษณู ผู้เสมือนสัตว์ที่หลงทางให้ได้มองเห็นอีกครั้ง
หนึ่งด้วยอำนาจของพระองค์ทั้งสอง

24. พระองค์ทั้งสองยกเรเกะ ผู้ถูกจับอยู่ในกระแสดลัน ผู้ถูกแทงได้รับบาดเจ็บ และ ถูกมัดจมอยู่ในน้ำ 9 วัน 10 คืน เพราะโชคร้าย ชนมา เสมือนหนึ่งตักน้ำโสม ชนมาควยทัพพี
25. ข้าแต่เทพอัศวินทั้งสอง ข้าพเจ้าได้ประกาศถึงการกระทำที่น่าอัศจรรย์ทั้งหลาย ของพระองค์ทั้งสองแล้ว ขอให้ข้าพเจ้าได้เป็นใหญ่แห่งสถานที่นี้ มีแม่โคมากมายและพรั่งพร้อมควยถูกหลานที่เป็นวีรบุรุษ
- ขอให้ข้าพเจ้าผู้ชื่นชมชีวิตที่ยืนยาว ผู้ยังคงมีสายตาดี ได้เข้าสู่วัยชราเสมือน หนึ่งเข้าสู่บ้านของตนนั้นเทียว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข.

วีรบุรุษแฝดกลายเป็นดาวในจักรราศี

คาสเตอร์กับพอลลักซ์เป็นคู่แฝดที่ไม่เคยแยกจากกันเลยตั้งแต่ออกจากครรภ์มารดา เมื่อสองกุมารถือกำเนิดออกมาแล้ว เทพเมอร์คิวรีได้อุ้มเอาไปไว้ ณ สถานที่แห่งหนึ่งทั้งคู่ และให้ได้รับการศึกษาศิลปวิทยาเยี่ยงกุมารซึ่งจะเป็น วีรบุรุษทั้งหลายจนเติบโตเจริญวัยขึ้นสู่ความเป็นหนุ่มประจวบกับเวลาที่เข้านอก เดินทางไปเอาขนแกะทองคำ คาสเตอร์กับพอลลักซ์ก็ได้สมัครลงเรืออาร์โกไปกับคณะของเขสันคัว ในระหว่างทาง ฆานพทั้งคู่อุบัติแสดงความสามารถล้ำค่าอาจ หาญให้เป็นที่ปรากฏในกรณีต่าง ๆ กันคือ คาสเตอร์ช่วยองในการควบคุมม้า ได้ สามารถปราบพอสให้เชื่องได้โดยง่าย ส่วนพอลลักซ์มีฝีมือทางชกมวย เมื่อเรือ อาร์โกแวะเข้าจอดที่ท่าเมืองแห่งหนึ่งในระหว่างทาง ท้าวอัมมิกัส (Amycus) เจ้าเมืองได้รับรองอาศัยคุ้มครองคัวไมตรีและชวนให้วีรบุรุษคนใดคนหนึ่งในขณะที่ของ เขสันเล่นมวยกับตน พอลลักซ์รับคำท้าประลองฝีมือคัวท้าวอัมมิกัสและสามารถ เอาชนะได้ ตั้งแต่นั้นมา พอลลักซ์ก็เป็นที่นับถือของคนทั้งหลายว่า เป็นบรมครู และเทพเจ้าครองวิษามวย ทั้งมวยชกและมวยปล้ำทีเดียว

ยิ่งกว่านั้น ในระหว่างการเดินทางนั่นเอง เรืออาร์โกได้ประสบพายุ ใหญ่จนจะถึงซึ่งอัปปางลงรอมร่อ เหลืออาร์โกนาวินสิ้นปัญญาแก้ไขถึงกับทอด อาลัยกันอยู่แล้ว ในบัดดล คนทั้งปวงก็ได้เห็นเปลวไฟปรากฏสว่างขึ้นรอบศีรษะ ของฆานพทุกคน พอเปลวไฟหายไป พายุและทะเลก็สงบราบคาบพร้อมกันเป็น อัจฉรรย์ สืบเนื่องจากเหตุนี้ ชาวเรือในชั้นหลัง ๆ จึงพากันนับถือว่า คาสเตอร์ กับพอลลักซ์เป็นเจ้าของการเดินเรือ และเปลวไฟสองดวงซึ่งมักปรากฏในกลาง ทะเลระหว่างมีพายุก็ได้อธิวว่า คาสเตอร์กับพอลลักซ์คัว ถือกันเป็นนิมิตว่า พายุ จะสงบและทะเลจะราบรื่น แต่ถ้าปรากฏแต่ดวงเดียวกลับเป็นนิมิตว่า ทะเลจะมีพายุ

เมื่อกลับจากเมืองกอลคิสซึ่งเขสันคัวขนแกะทองคำมาแล้ว คาสเตอร์ กับพอลลักซ์รู้ว่า นางเฮเลนถูกท้าวไฟริธอสและธิดูสลักพาตัวไปซ่อนไว้ ก็ไปแก้ เอานางกลับคืนมาได้ด้วยความองอาจกล้าหาญ แต่ภายหลังตนเองก็ไปแย่งชิงดู

ของผู้นวดยเหมือนกัน

พลุดิกรรตังกล่าวนี้ เกิดขึ้นในคราวฤดูฝนสองคนได้รับเชิญไปในการเลี้ยงฉลองงานวิวาห์ระหว่าง ลินซุส(Lynceus) และไอดาส (Idas) เจ้าบ่าวกับลูกสาวสองคนของท้าว ลูซิปปัส(Leucippus) ซึ่งเป็นภาคาของท้าวทินคารุส ครั้นมานพดูฝนได้เห็นเจ้าสาวเข้าก็หลงรัก จึงคบคิดกันลักพาเอานางทั้งสองไปหมายจะอยู่ครองกัน เป็นเหตุให้เจ้าบ่าวทั้งชู้ชดเคื่องตามไปจะวางชิงเอากลับคืน จึงเกิดการสู้รบต่อกันขึ้นเป็นศึกชิงนาง ในการนี้ คาสเตอร์ได้ฆ่าลินซุสตาย แต่ก็ถูกไอดาสสังหารให้ตายตกไปตามกันด้วย แล้วไอดาสนั้นเองก็ถูกพอลลักส์นกดั้นสิ้นชีวิตลง เป็นที่สุดของการต่อสู้

ได้กล่าวมาแล้วว่า พอลลักส์เป็นบุตรของเทพยูปีเตอร์ เพราะฉะนั้น พอลลักส์จึงดำรงอมตภาพเยี่ยงเทพเจ้าและทิพยมานุษย์ทั้งหลาย เมื่อเห็นว่าคาสเตอร์ตายสนิทไม้อาจฟื้นคืนชีวิตได้ พอลลักส์ให้เสียใจอาลัยคาสเตอร์ยิ่งนัก จึงทูลวิงวอนต่อเทพบิดาขอให้ชุบชีวิตคาสเตอร์กลับคืนมา มิฉะนั้น ก็ให้ให้เธอถอนอมตภาพของตนเสีย เพื่อตนจะได้ตายตามผู้ที่ตนรักประดุจชีวิตไปด้วย ยูปีเตอร์เทพบดีแสนสมเพชบุตรนัก จึงโปรดให้คาสเตอร์ได้อมตภาพเช่นเดียวกับพอลลักส์ แต่โดยเงื่อนไขว่าในระหว่างที่คนหนึ่งอยู่บนโลก อีกคนหนึ่งจะต้องอยู่ในบาดาลหรือยมโลก กลับกันคนละวัน (บ้างก็ว่า คนละหกเดือน) ครั้นจำเนียรกาลล่วงไป ยูปีเตอร์เห็นว่าคนทั้งสองมีความจงรักเสนหาอันภาคามั่นคงไม่ปรวนแปร จึงโปรดให้คาสเตอร์กับพอลลักส์กลายเป็นกลุ่มดาว เยมีนี (Gemini) เป็นกลุ่มดาวประจำจักรราศี ตรงกับราศีเมถุนซึ่งแปลว่า คนคู่ ประกอบด้วยดาวประธานสองดวง ดวงหนึ่งคือ ดาวคาสเตอร์ อีกดวงคือ ดาวพอลลักส์ ตามลักษณะท้องฟ้าของกรีกดาวสองดวงนี้ชนไม่พร้อมกัน แต่ผลัดกันขึ้นดวงหนึ่ง ลับดวงหนึ่งเป็นนิจกาล ชาวเรือของประเทศกรีกก็อดาวสองดวงนี้เป็นดาวนำร่องมาแต่โบราณ และเมื่อจะออกเรือ เขายอมกระทำการบูชาทิพยมานุษย์ก่อนเสมอ¹

¹ อ. สายสุวรรณ์, เทวดาฝรั่ง (พระนคร: แพร่พิทยา, 2518),

ประวัติผู้เขียน

นายขจร ชัยแสง เกิดที่จังหวัดสุโขทัย เมื่อวันที่ 10 เมษายน
พ.ศ.2493 เป็นบุตรของนายรัก นางอิน ชัยแสง สำเร็จปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต
(กศ.บ) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพมหานคร
เมื่อ พ.ศ.2521 ในระหว่างที่ศึกษาได้ทำงานอยู่ที่ บริษัท ยางสยาม จำกัด
พระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ



ศูนย์ส่งเสริมทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย